

KARTA INFORMACYJNA

**Własność
archiwum** Instytut Pamięci Narodowej w Radomiu

Aktotworca Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w
Radomiu [1975] 1983-1990

Tytułteczki Materiały dot. przygotowań do wprowadzenia
stanu wojennego

**Daty skrajne
jednoski
archiwalnej** 1981-1983

Stara sygnatura IPN BU 0282/25, 76/Ad

**Sygnatura
archiwalna** IPN Ra 02/25

KOMITETY OBRONY UWIEZNIENYCH ZA PRZEKONANIA

Aresztowanie na jesieni ubiegłego roku aktywu kierowniczego Konfederacji Polski Niepodległej - L.Moczulskiego, T.Jandziszaka, Z.Goławskiego, J.Sychuta oraz w styczniu 1981 r. R.Szeremietiewa - spowodowało protesty działaczy tzw. opozycji demokratycznej. W obronie zatrzymanych rozwinęto szeroką akcję propagandową, w którą włączyły się w końcu września 1980 r. także niektóre osoby z NSZZ "Solidarność" i Niezależnego Związku Studenckiego /NZS/. Podjęte działania na rzecz spopularyzowania - głównie w środowisku robotniczym - sylwetek i działalności aresztowanych działaczy KPN. W akcji tej poza członkami KPN - najaktywniejsi są działacze tzw. Ruchu Młodej Polski /RMP/ - J.Zapolnik, A.Hall i D.Kobzdej - oraz członkowie Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela /ROPCzO/ - A.Czuma, K.Świtoń, A.Wojciechowski, E.Staniewski i inni. W obronie działaczy KPN rozwinęli oni szeroką akcję propagandową, drukując i kolportując w 1980 r. ok. 63 tys. egz. ulotek, co stanowi ok. 73 % całej produkcji ulotkowej wszystkich grup antysocjalistycznych /poza KSS-KOR/. Niezależnie od kolportażu ulotek, akcja protestacyjna wyraża się także w malowaniu na murach i budynkach różnego rodzaju hasł i informacji dotyczących KPN, w opracowywaniu petycji i zbieraniu pod nimi podpisów, a także wydaniu przez wszystkie ugrupowania antysocjalistyczne jednobrzmiącego oświadczenia w sprawie zatrzymanych.

Od 1981 r. do akcji na rzecz obrony zatrzymanych coraz aktywniej włączają się związkowcy z "Solidarności" i członkowie

NZS. Stało się tak głównie na skutek szerokiej kampanii popularyzującej tę akcję w ogniwach NSZZ "Solidarność" i NZS. Działacze grup antysocjalistycznych byli pierwszymi inicjatorami powoływania komitetów obrony uwięzionych za przekonania. Założyciele komitetów jako podstawę swego działania przyjęli punkt 4 Porozumienia Gdańskiego, w którym mówi się m.in. o "... zakazie więzienia i represjonowania obywateli za głoszenie poglądów odmiennych od obowiązujących".

W dniu 10.12.1980 r. przy KKP NSZZ "Solidarność" powołano Ogólnopolski Komitet Obrony Uwięzionych za Przekonania z siedzibą w Warszawie. Komunikat w tej sprawie podpisało 27 osób, w tym m.in. M.Brandys, Z.Bujak, K.Dejnek, A.Hall, E.Lipiński, H.Mikołajska, Z.Romaszewska, W.Siła-Nowicki, K.Switon, A.Steinsbergowa, K.Szaniawski, A.Wajda i L.Wałęsa. Do roboczego prezydium wybrano Seweryna Jaworskiego, Wiktora Kowalskiego, Jana Olszewskiego i Lecha Sokołowskiego. Na swym pierwszym posiedzeniu komitet ten podjął decyzję o wysłaniu do przewodniczącego Rady Państwa i marszałka Sejmu PRL petycji domagającej się uwolnienia zatrzymanych, a także rozpoczęto akcję zbierania podpisów pod tą petycją. Do dnia dzisiejszego zebrano na terenie kraju ok. 1 mln podpisów. Ogólnopolski komitet opublikował spis, w którym zaleca powoływanie w kraju regionalnych komitetów obrony uwięzionych za przekonania. W odpowiedzi na to wezwanie zaczęto wkrótce tworzyć takie grupy.

W dniu 28.02.1981 r. utworzono Gdański Komitet Obrony Uwięzionych, którego dokument założycielski podpisały 53 osoby, w tym m.in. J.Zapolaik, J.Taylor, B.Borusewicz, A.Hall i D.Kobzdej.

Na czele tego komitetu stoi prezydium w składzie D.Kobzdej, A.Hall i E.Ostrowska oraz przedstawiciele poszczególnych stoczni. Komitet podejmuje szereg inicjatyw w obronie zatrzymanych działaczy KPN, m.in. jego członkowie opracowali i rozpowszechnili plakaty o treści: "Zwolnić więźniów politycznych - zbrodniarze 1970 pod sąd!" i apel do KKP o podjęcie z Rządem PRL osobnych rozmów w sprawie uwięzionych za przekonania. Ostatnio wysunięto również propozycję zorganizowania manifestacji ulicznej oraz wezwano inne MKZ-y do podjęcia podobnych akcji protestacyjnych. Propozycja ta nie spotkała się jednak z aprobatą Plenum MKZ w Gdańsku, które 11.03.1981 r. podjęło decyzję o zaniechaniu tej akcji. Czołowy aktywista tej grupy A.Hall prowadzi intensywną agitację na rzecz tworzenia komitetów zakładowych. Taki komitet powstał na początku marca br. przy PSM G.Hartwig i działalność swą rozpoczął od zbierania podpisów pod petycją do władz, domagającą się uwolnienia wszystkich więźniów politycznych. Jedną z ostatnich inicjatyw, którą zamierza zrealizować Gdański Komitet Obrony Uwięzionych jest podjęcie starań o uwolnienie świadków Jehowy, zatrzymanych za odmowę odbycia zasadniczej służby wojskowej.

W marcu i kwietniu br. powstają kolejne regionalne grupy:

- 1/ Małopolski Komitet Więzionych za Przekonania - z siedzibą w Krakowie - powołany z inicjatywy członka KPN, Z.Łenyka, zatrudnionego w NSZZ "Solidarność Małopolska". Komitet podejmuje działania na rzecz warunkowego zwolnienia K.Bzdyla na podstawie poroczenia społecznego;

Akcją zbierania podpisów pod poręczeniem planuje się objąć m.in. cały Kombinat Huty im. Lenina. Niezależnie od tego w serwisie informacyjnym MKZ NSZZ "Solidarność Małopolska" ukazał się apel podpisany przez członków ROPCzIO w obronie działaczy KPN, w którym wzywa się społeczeństwo do obrony "swych najlepszych synów";

2/ Regionalny Komitet Obrony Więzionych za Przekonania z siedzibą w Szczecinie. W jego skład wchodzi m.in. R. Nowakowski /członek KPN/ i D. Zarzycka-Sychut. /żona zatrzymanego J. Sychuta, który zwolniony został w kwietniu br. na podstawie poręczenia społecznego, złożonego m.in. przez A. Hanuszkiewicza/. Po zwolnieniu Sychuta, komitet znacznie osłabił działalność;

3/ Okręgowy Komitet Obrony Uwięzionych za Przekonania powołany przez MKZ regionu chełmskiego. W podjętej uchwale stwierdza się m.in., że powołanie komitetu jest odpowiedzialnością za nieprzestrzeganie punktu 4 Porozumienia Gdańskiego. Poza wydaniem uchwały założycielskiej komitet nie przejawia większej działalności;

4/ Regionalny Komitet Obrony Więzionych za Przekonania z siedzibą w Toruniu. W skład komitetu wchodzi m.in. S. Smigiel, S. Krzyżewski /przewodniczący MKZ/, Sobkowiak, Wirski i Matyjak /prezes toruńskiego Kik/;

5/ Komitet Obrony Więźniów Politycznych założony w marcu br. z inicjatywy KZ NSZZ "Solidarność" przy Zakładach

Azotowych we Włocławku. Komitet rozpoczął swą działalność od zbierania podpisów pod petycją w sprawie zwolnienia zatrzymanych działaczy KPN.

Jednocześnie z powoływaniem komitetów przy ogniwach "Solidarności" w br. powstawały studenckie komitety, tworzone przy współudziale i pod patronatem NZS.

W dniu 6.04.1981 r. powołano w Krakowie Ogólnopolski Komitet Obrony Osób Więzionych za Przekonania. W trakcie pierwszego posiedzenia sporządzono oświadczenie stwierdzające, że wbrew porozumieniom z Gdańska i Szczecina nadal represjonuje się osoby za głoszone przez nie poglądy. W tym oświadczeniu mówi się, że KPN jest legalną organizacją i jej członkowie nie powinni być ścigani. Na posiedzeniu przyjęto także uchwałę I Krajowego Zjazdu Delegatów NZS w sprawie osób więzionych za przekonania, w której stwierdza się m.in., że opinia społeczna wprowadzona została w błąd co do celów i metod działania KPN, a przygotowywany proces jest zamachem na fundamentalne wartości społeczne. Podczas zebrania postanowiono, że w wypadku procesu zostanie zorganizowana akcja protestacyjna w całym kraju.

W marcu br. z inicjatywy NZS powstały:

- 1/ Uczelniany Komitet Obrony Więzionych za Przekonania przy Uniwersytecie Gdańskim. Komitet ten 5.03.br. wystosował do przewodniczącego Rady Państwa list otwarty z żądaniem uwolnienia osób więzionych za przekonania. Ponadto realizując plany informowania studentów o działalności komitetu, wywieszono na gmachu

wydziału Humanistyki UG transparent z napisem
"Wolność więźniom politycznym";

- 2/ Komitet Studencki Obrony Więzionych za Przekonania
zwany też Komitetem Obrony Więźniów Politycznych.
Powstał na początku marca br. przy AM w Poznaniu.
Inicjatywę tę poparł miejscowy NSZZ "Solidarność" -
organizował prelekcje w zakładach pracy i innych śro-
dowiskach oraz udostępnił komitetowi swoją małą poli-
grafię;
- 3/ Studencki Komitet Obrony Więźniów Politycznych przy
Politechnice Poznańskiej;
- 4/ Studencki Komitet na rzecz Osób Uwięzionych za Przeko-
nania przy Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie.
Komitet - wspólnie z NZS UJ - podejmuje działania na
rzecz zwolnienia zatrzymanych członków KPN, a szczegól-
nie działacza krakowskiego K.Bzdyla;
- 5/ Koło obrońców Ludzi Więzionych za Przekonania utworzo-
ne w marcu br. na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach.
Organizatorem koła jest dr B.Kopański, a w skład pre-
zydium wchodzi: dr E.Soltys, W.Cieśliński i W.Asman.
Celem działalności koła jest koordynowanie akcji
protestacyjnej, w ramach której Cieśliński i Asman
sporządzili plakaty żądające zwolnienia zatrzymanych;
- 6/ Środowiskowy Studencki Komitet Obrony Uwięzionych za
Przekonania powołany w marcu 1981 r. pod auspicjami
NZS przy WSP w Rzeszowie;

7/ Komitet Obrony Więzionych za Przekonania powołany przez NZS przy Uniwersytecie Łódzkim. Członkowie komitetu opracowali i rozkolportowali w kwietniu br. oświadczenie, w którym stwierdza się m.in., że "... działalność KPN jest w świetle obowiązującego w PRL prawodawstwa całkowicie legalna, a więc nie powinna podlegać represjom";

8/ Studencki Komitet Obrony Więźniów Politycznych utworzony przy lubelskich uczelniach /KUL, UMCS, AR i Politechnice/. Komitet podjął 8.04.br. nieudaną próbę zorganizowania tzw. pokojowego marszu protestacyjnego w intencji obrony więzionych za przekonania;

Działalność komitetów prowadzona jest dwutorowo - jako agendy NSZZ "Solidarność" i pod egidą Niezależnego Związku Studenckiego. W działalności komitetów najbardziej zaangażowani są członkowie ROPCzIO, KPN i RMP. Korzystają oni z pomocy regionalnych organizacji związkowych i prowadzą różnego rodzaju akcje propagandowe - kolportują ulotki, apele i oświadczenia, w których starają się przedstawić zatrzymanych działaczy KPN jako intelektualistów represjonowanych przez władze. Działaniom tym towarzyszy przychylność kierowniczego aktywu związkowego i NZS, który w wielu wypadkach angażuje w tę kampanię swoje możliwości techniczne i zasoby finansowe;

W dniu 24.04.1981 r. w Miejskich Zakładach Komunikacyjnych w Warszawie odbyła się konferencja prasowa zorganizowana przez Komitet Obrony Więzionych za Przekonania przy MKZ "Soli-

darność" Region Mazowsze. W konferencji wzięli udział dziennikarze krajowi i zagraniczni, a także zaproszeni goście. Na zadawane przez dziennikarzy pytania odpowiadali m.in. mec. J.Olszewski oraz żony L.Moczulskiego, T.Stańskiego i W.Ziembińskiego. Zebrani zostali zapoznani z historią powstania Konfederacji Polski Niepodległej i jej działalnością, a także z życiorysami kierowniczego aktywu tego ugrupowania. Charakterystyczna była wypowiedź mec. Olszewskiego, który m.in. powiedział, że zapoznał się w sądzie z aktami sprawy przeciwko KPN, gdyż będzie występował na procesie jako obrońca, i uważa, że "... cała sprawa jest wyssana z palca i jest czystą aferą polityczną, która kompromituje polskie prawo karne. Dlatego też nie ma żadnych podstaw do przetrzymywania aresztowanych, a tym bardziej do procesu". Występujący na konferencji członek RORCzIO, Wojciech Ziembiński, zaproponował, aby rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja obchodzić pod hasłem więzionych za przekonania.

Należy stwierdzić, że dotychczasowa działalność komitetów obrony więzionych za przekonania dostarcza dowodów na to, że obrona zatrzymanych działaczy KPN nie jest głównym celem. Animatorzy tego rzekomo autentycznego ruchu społecznego, dążąc do zarejestrowania komitetów, pragną wywierać wpływ na politykę resortu sprawiedliwości i kształtowanie polskiego prawa karnego w kierunku swoiście rozumianej "liberalizacji". Sterując działalnością komitetów gracze polityczni z KSS-KOR i innych wrogich ugrupowań traktują komitety jako element wzmocnienia swojej pozycji w życiu społeczno-politycznym kraju, a zwłaszcza głębszego opanowania i podporządkowania sobie nowych struktur związkowych.

W maju br. w wielu miastach odbyły się manifestacje w obronie więzionych za przekonania. Przebiegały one według jednolitego scenariusza, który przewidywał rozpoczęcie imprezy mszą w kościele, a następnie przemarsz ulicami miasta z transparentami domagającymi się uwolnienia więźniów politycznych. W niektórych ośrodkach zorganizowano głodówki w tej intencji.

Czyżby nasze więzienia przepełnione były więźniami politycznymi. Cel jest dobrze znany.

Opracował Zespół
Departamentu Szkolenia